

REGERINGSKANSLIET

Näringsdepartementet

Svensk Energis stämma den 8 maj 2007

Det är trevligt för mig som Närings- och energiminister att tala på branschorganisationen Svensk Energis föreningsstämma. Grattis till att ni befinner er i en framtidsbransch och mitt i framtidsdiskussionen.

Energi är en framtidsbransch som kommer att betyda mycket för både klimatets och näringslivets utveckling framöver.

Ämnet för eftermiddagens seminarium – energieffektivisering – är också mycket aktuellt, inte minst mot bakgrund av EU:s nya mål om 20 % effektivare energianvändning till år 2020.

Energifrågorna är i fokus

Energifrågorna har tagit allt större plats i centrum av politiken och samhällsdebatten. Intresset har formligen exploderat. Energifrågan har inte varit så här het sedan oljekrisen.

Den främsta orsaken till det ökande intresset är den stora utmaning vi står inför om vi skall lyckas ställa om energi- och transportsystemen och mota klimatförändringarna i grind.

Det skrivs och sägs en massa i media om hur dyrt det kommer vara att ställa om till ett hållbart energisystem. Det talas på det hela taget mycket om ”problem”.

Från regeringens sida ser vi istället möjligheter med omställningen. Möjligheter till ny teknik, nya jobb och nya och växande företag inom energi- och miljöteknikområdena. Kort sagt: möjligheter till tillväxt och konkurrenskraft.

Näringslivet har en viktig roll att spela i omställningen

Näringslivet måste vara med på tåget om vi skall kunna använda klimatutmaningen som en hävstång för hållbar tillväxt.

Det behövs både investeringar i ny energiteknik, energieffektivisering, nya företag och i ny energiproduktion för att möta dessa utmaningar.

Det är främst marknadens aktörer som skall göra dessa investeringar.

Politikens roll är att genom att slå fast en tydlig långsiktig riktning minska osäkerheten för marknadens aktörer, och på så sätt förbättra förutsättningarna för att investeringarna verkligen sker.

Långsiktiga spelregler och en bred energiöverenskommelse

Det är centralt att energipolitiken präglas av långsiktighet och att vi kan skapa så stabila villkor som möjligt. Vi har att göra med långsiktiga, globala hot och med verksamheter som kräver mycket stora och långsiktiga investeringar. Om vi ska kunna genomföra historiska förändringar, måste vi skapa tilltro till en långsiktigt hållbar färdriktning.

Det är det krav som tydligast riktas mot politiken. Och det är vad jag som Närings- och Energiminister försöker skapa.

Vi i centerpartiet har länge arbetat för att ge energiområdet långsiktiga spelregler. Och vi fortsätter detta arbete i Alliansregeringen. Det första steget togs redan före valet, i allianspartiernas energiöverenskommelse från i somras.

Avsikten med alliansöverenskommelsen var dels att flytta fokus från det som skiljt oss åt till det som förenar, och dels att genom en bredare samling skapa förutsättningar för stabilitet över mandatperioderna.

Nästa steg är att bjuda in alla partier i riksdagen för att skapa en bred och stark plattform för en långsiktigt hållbar energipolitik.

På klimatområdet har regeringen redan startat ett antal olika arbeten i syfte att skapa möjlighet för en långsiktig och blocköverskridande svensk klimatpolitik. Vi har ett vetenskapligt råd med några av landets främsta

experter inom klimatområdet och för ett par veckor sedan tillsatte vi den parlamentariska Klimatberedningen. Vi kommer att knyta arbetet med en bred överenskommelse om energin nära överläggningarna och klimatpolitiken. Det hör förstås nära samman. Också det en viktig signal från Alliansregeringen.

I samma öppna anda har Näringsdepartementet skickat den förra regeringens Oljekommissions rapport på bred remiss.

Rapporten innehåller inte någon färdig strategi och det är en svaghet som vi är väl medvetna om. Men det viktigt att ta tillvara på alla konstruktiva bidrag och vara presigelos.

Det finns inga garantier för att vi kommer att lyckas med den breda samling vi eftersträvar. Men jag är optimistisk.

Elcertifikatsystemet som exempel på samarbete över blockgränserna

Ett konkret exempel på att det går att komma framåt är att vi nu har en bred enighet över blockgränserna om elcertifikatsystemet. Det gör att aktörerna nu vågar investera stort i biokraftvärme och snart också i vindkraft i stor skala.

EU

Det krävs även ett perspektiv som blickar längre än Sveriges gränser. Allt mer av energipolitiken formas i praktiken i den Europeiska Unionen.

EU:s energipolitik bygger på tre grundpelare: miljö, försörjningstrygghet och konkurrenskraft. Dessa tre ska förena också en svensk energipolitik.

Energiforskning och energiteknikexport

Vi måste klara av att diskutera energi, miljö och jobb samtidigt, inte en sak den ena dagen och en annan den andra. Det är min övertygelse att om vi agerar smart kan den ekvationen lösas på ett sätt som ger både miljövinster, nya jobb och exportmöjligheter för Sverige.

I den allt snabbare utvecklingen i omvärlden blir det allt tydligare att en god förmåga till innovation och förnyelse kommer att vara avgörande för Sveriges konkurrenskraft.

Alliansen har aviserat i valplattformen en "klimatmiljard" med satsningar för att stödja forskning och utveckling inom bland annat förnybar energi och energieffektivisering men också en ökad kommersialisering av forskningsresultat.

För det räcker inte med bara forskning. Hittills har Sverige varit bra på att bygga upp kunskap, men omsättningen av resultaten till ny teknik på marknaden har varit för låg. Ett av skälen har varit att det speciellt på energiområdet har varit svårt att få tag på riskkapital i tidiga skeden.

Men det finns hoppfulla tecken på att detta håller på att ändras. "Cleantech"-området, där teknik för förnybar energi ingår, är det snabbast växande investeringsområdet i USA, och det växer snabbt även i Europa. Här gäller det att svenska investerare är med på tåget om de vill skörda frukterna av de svenska forskningsinsatserna. Det går inte att skylla på oss politiker om vakna investerare från andra länder snabbare än de svenska investerarna hittar guldkornen från svensk energiforskning.

Men självklart har staten en roll att spela i ett historiskt teknikskifte som detta, för att få innovationsprocessen att fungera så effektivt som möjligt.

Jag sade tidigare att det var viktigt med förnyelse. När man tittar på kraftbranschen ser den ju inte, i alla fall inte vid en första anblick, ut att vara ett under av förnyelse, men det långa samarbetet mellan kraftbranschen och staten har icke desto mindre lett många viktiga innovationer, bl.a. inom elkraftteknik, som nu används i det svenska kraftsystemet och exporteras till en lång rad andra länder.

Samspelet mellan forskning, näringsliv och det offentliga måste fungera effektivt. Våra gemensamma kunskapsresurser behöver utvecklas och omsättas i nya produkter, tjänster och arbetstillfällen.

Vi vill naturligtvis se en fortsatt utveckling på detta område. Det måste finnas goda förutsättningar i Sverige för innovation, konkurrenskraft och företagsamhet.

Det tredje benet i elproduktionen ger tillförseltrygghet

En annan viktig prioritering handlar om att skapa förutsättningar för ny hållbar elproduktion. Europa domineras idag av kolkondenskraft. Den slipper vi, men Sveriges elförsörjning står i princip bara på två ben, kärnkraft och vattenkraft.

Det senaste året har vi påmints om sårbarheten i vår elförsörjning. Dels genom tomma vattenmagasin som drev upp elpriserna. Framtida klimatförändringar hotar att förstärka sådana svängningar. Dels genom incidenterna i Forsmark. Om förra sommarens tillbud och påtvingade avstängningar hade hänt en kall vinterdag hade vi haft stora problem med vår elförsörjning.

Frånsett alla andra argument kring kärnkraften är det för mig en självklar prioritering att ställa Sveriges elförsörjning på ett tredje ben. Det benet kommer att bestå av kraftvärme och vindkraft, och på sikt kanske även av vågkraft, solceller och annan ny teknik.

Elcertifikatsystemet

Elcertifikatsystemet är vårt viktigaste instrument för att stödja ny förnybar elproduktion, där främst vindkraft och bibränslebaserad elproduktion, men även framtida tekniker ges förbättrade ekonomiska förutsättningar.

Jag och centerpartiet har varit med och skapat certifikatsystemet och regeringen arbetar nu för att riksdagens ambitiösa mål om 17 TWh ny förnybar el till 2016 ska kunna realiserars.

Det är ett ambitiös mål. Men vi är på god väg. Utbyggnaden går enligt plan, det visar statistiken över nya anläggningar och ny produktion som Energimyndigheten tagit fram.

Den största andelen av den nya produktion som tillkommit inom ramen för elcertifikatsystemet är bibränslebaserad kraftvärme.

Men det går även bra för vindkraften. Vi har passerat en årlig produktion om 1 TWh och i år beräknas ytterligare 200 MW effekt installeras.

Pilotprojekten för vindkraft

Vad gäller de så kallade pilotprojekten för vindkraft så har regeringen avsatt 350 miljoner kronor för att gå vidare med dessa. Stödet har precis godkänts

av EU efter en statsstödsprövning. Stödet har vidgats från havsbaserad vindkraft till att även omfatta bra vindlägen på land.

Ex Ante-utredningen

Ett hinder för att mer förnybar elproduktion ska komma till är dock de höga kostnaderna för att ansluta nya elproduktionsanläggningar till elnätet.

Idag granskar Energimarknadsinspektionen monopolföretagens nätavgifter i efterhand. De allra flesta länder i Europa har istället en förhandsreglering som innebär att myndigheterna godkänner avgifterna innan dessa får tas ut. Sverige har fått kritik från Europeiska kommissionen för att vi inte har detta förfarande.

Därför tillsatte den förra regeringen en utredning - den s.k. Energinätsutredningen eller Ex-ante-utredningen för att lämna förslag på hur en förhandsreglering av nättavgifter också skall kunna införas i Sverige. Utredningen skall lämna sitt förslag senast den 1 juli i år.

Men jag tror inte att det räcker att få besked om kostnaden i förväg. Jag tror att det också är viktigt att försöka hitta smartare lösningar för nätanslutning av småskalig elproduktion så att kostnaderna inte behöver fortsätta att vara så höga som de är idag.

Jag säger inte att kostnaderna generellt är oskäligen, jag säger att vi behöver hjälpas åt att försöka hitta sätt att minska dem om vi vill ha mer vindkraft och annan småskalig elproduktion i Sverige. Och det vill Alliansregeringen.

Nätanslutningsutredningen

Vi tror att utformningen av villkoren för nätanslutning är mycket viktig för hur väl vi ska lyckas med våra ambitioner att öka andelen förnybar elproduktion.

Regeringen har därför nyligen tillsatt utredaren professor Lennart Söder för att se över hur förutsättningarna för att ansluta ny förnybar elproduktion kan förbättras.

Utredningen, som ska redovisas den 1 januari 2008, skall även analysera och lämna förslag till ett antal specifika förändringar av den nuvarande ellagen i syfte att förbättra förutsättningarna för förnybar el i Sverige.

Denna utredning kompletterar våra övriga satsningar på förnybar energi genom att bidra till en utveckling av regelverket för att bättre svara mot dagens behov och jag är förhoppningsfull att utredningen kommer att bidra till bra och genomtänkta förslag.

Tillståndsprocesser

Utdragna och krångliga tillståndsprocesser är ett annat hinder, framförallt för utbyggnaden av vindkraft. Jag arbetar för närvarande tillsammans med miljöministern för att gå igenom möjligheterna att minska dessa hinder och korta provningstiderna.

På miljödepartementet har ett arbete med PBL-frågorna påbörjats. Ambitionen är att kunna leverera konkreta resultat. En proposition som rör instansordningen har redan lagts fram och nu pågår ett arbete med att ta fram utredningsdirektiv för det fortsatta förenklingsarbetet. Nu i vår kommer ytterligare en proposition som kommer att beröra vindkraft.

Vindkraftsamordnarna

Men det räcker inte med att vi på regeringsnivå skapar förutsättningar och jämnar mark. Även andra aktörer, inklusive våra myndigheter och ni i kraftbranschen, måste bidra till att vi tillsammans kan se till att våra högt ställda ambitioner kan uppfyllas. För att åstadkomma detta krävas engagemang och samarbete, inte minst på regional nivå.

Sedan förra året finns de fem vindkraftsamordnarna som arbetar med att underlätta samspelet mellan vindkraftprojektörer, myndigheter och andra aktörer på central, regional och lokal nivå. Mitt intryck är att samordnarna gör ett viktigt och uppskattat arbete för att vindkraft skall ses som en möjlighet och inte problem i deras respektive områden.

På myndighetsnivå pågår ett intensivt vindkraftarbete. Energimyndigheten arbetar bland annat med riksintressen och förslag till ett nytt planeringsmål. Boverket gör en ny handbok om vindkraftetablering. Svenska kraftnät kommer att avrapportera ett vindkraftuppdrag nu i maj och det pågår planeringskonferenser för vindkraft som samarrangeras av flera myndigheter med deltagande av bl.a. vindkraftsamordnarna.

Detta, och mer därtill gör vi för att främja vindkraften. Och jag känner mig trygg i att elcertifikatsystemet skapar långsiktigt stabila investeringsförutsättningar för vindkraft i bra vindlägen.

Kraftvärme

Utbyggnaden av bibränslebaserad kraftvärme har också stimulerats av elcertifikatsystemet.

Enligt Energimyndighetens prognos förväntas elproduktionen i fjärrvärmenäten öka med nästan 11 TWh från 2004 års nivå till 2015. Detta är betydligt mer än produktionen i båda de stängda reaktorerna i Barsebäck tillsammans.

Tillskott kommer också från de beslutade naturgaseldade kraftvärmeverken i Göteborg och Malmö och ökad elproduktion i industrin.

Elmarknaden

Även om vi ska satsa på energieffektivisering är bra att det byggs ny elproduktion i Sverige. Det förbättrar försörjningstryggheten i Sverige och bidrar till minskade utsläpp av växthusgaser i Europa. Det ger också en stabilare prisbildning på den i nordiska elmarknaden.

Men för att skapa bättre konkurrens på elmarknaden behövs fler aktörer. Därför välkomnar jag särskilt de initiativ som basindustrin och andra aktörer tar för att investera i ny elproduktion.

Jag tycker att det är en spännande utveckling att elkonsumenterna är de som driver på utbyggnaden av exempelvis vindkraft – det gäller såväl stora som små. Konkurrensen och marknaden gynnas av att nya aktörer vill vara med och investera i framtidens elförsörjning.

Jag vill fortsätta att utveckla elmarknaden mot en allt mer harmoniserad nordisk elmarknad.

Överföringskapaciteten mellan de nordiska länderna ska fortsätta att förstärkas för att upprätthålla en trygg och säker elförsörjning och skapa förutsättningar för fungerande konkurrens.

Norden är föregångare inom EU vad gäller att utveckla en gemensam elmarknad. Jag vill att vi ska gå vidare på den vägen och därmed stödja kommissionens ansträngningar att skapa en fungerande europeisk marknad. Jag kommer inte att medverka till att vi kryper tillbaka bakom nationella gränser i tron att vi kan skydda oss mot förändringar.

Däremot är det viktigt för försörjningstryggheten att vi både har tillräcklig egen elproduktion och möjlighet att handla över gränserna.

Energieffektivisering är ett viktigt medel för ökad tillförseltrygghet

Men nu har jag pratat till räckligt om energitillförsel. För att komma framåt på vår väg mot ett hållbart samhälle får vi inte fastna i tillförseldiskussionen. Då börjar vi snart tjata om kärnkraft eller inte – och den diskussionen skall vi inte föra under den här mandatperioden. Det vet ni.

Vi borde istället tala mycket mer om energieffektivisering. Att använda energin smartare, och inte använda den alls om den inte behövs. Vi i Sverige är ganska duktiga på energieffektivisering. Det kanske delvis kommer av det kalla klimatet och att vi helt enkelt har varit tvungna att hushålla med energin för att överleva. Men vi måste bli ännu duktigare om vi skall klara klimatutmaningen och EU:s nya mål.

Som en del i handlingsplanen för energi slog EU:s regeringschefer nyligen fast målet om 20% energieffektivisering till år 2020. Effektivare energianvändning är en självklar del av en hållbar energi- och klimatstrategi.

I Sverige har vi en rad pågående satsningar för att förbättra hushållningen med energi. För industrin finns sedan ett par år tillbaka Program för energieffektivisering (PFE) som redan har haft tydlig effekt på elanvändningen inom våra mest elintensiva industrier. För närvarande är 98% av Sveriges mest energiintensiva företag med i PFE och planerar att tillsammans genomföra närmare 900 åtgärder för att minska sin elanvändning. Företagen kommer att investera runt 1 miljard kronor i effektiviseringsåtgärder som ska genomföras de närmsta tre åren. Tillsammans beräknas företagen spara minst 1 TWh per år.

Regeringen har också tillsatt Energitjänstutredningen som ska presentera ett övergripande nationellt mål för årligt ökad energieffektivisering och en nationell handlingsplan för energieffektivisering.

Utredningen kommer också att behandla frågor om individuell mätning av el och värme i bostäder och lokaler.

Här kan det eventuellt finnas anledning att gå längre än vad vi tidigare tänkt, t.ex. mot timvis elmätning, för att möjliggöra diversifierade taxor och öka incitamenten för att spara el då den är som dyrast.

Avslutning

Omställningen av energisystemen är en rejäl utmaning.

Men Sverige har bättre förutsättningar än de flesta andra länder för att gå i spetsen för att forma en hållbar energiframtid. Vi har goda naturresurser och världsledande tekniskt kunnande inom många områden, inte minst elkraftteknik.

Vi har också tidigare visat oss ha en förmåga till nationell samling, samförstånd och gemensamma tag när det behövs.

Det behövs nu. Vi i Alliansregeringen har bestämt oss för att skapa en långsiktig energipolitik med brett stöd i riksdagen och hela samhället. För att nå dit vi måste nå krävs ledarskap på alla nivåer - i politiken men också i näringslivet. Från alla er som finns här idag.

Vi ska fokusera på det som förenar oss. Det är ett spännande uppdrag att klara klimatutmaningen samtidigt som vi ska utveckla jobben och teknik som är resurssnål.

Sverige kan ta en ledande roll i detta arbete. Ni är mycket viktiga i denna omställning då vi måste rädda klimatet. Vi gör det för våra barn och barnbarns skull.

Jag och regeringen är alltid öppna för en dialog om hur vi tillsammans kan utveckla ett säkrare, effektivare och hållbarare kraftsystem i Sverige.